

TEB HABERLER

MUSTAFA BAŞOĞLU

(Sağlık-İş Sendikası Genel Başkanı, Türk-İş Eğitim İşleri Genel Sekreteri)

İLE GENEL SAĞLIK SİGORTASI ÜZERİNE GÖRÜŞTÜ

□ *Sayın Başoğlu Genel Sağlık Sigortasına bakış açınız nasıldır? Konuyla ilgili görüşlerinizi genel bir çerçevede değerlendirir misiniz?*

■ Genel Sağlık Sigortasına Türk- İş karşı değildir. Ülkede yaşayan herkesin sağlık sigortası en azından sosyal güvencesi olmalıdır. Buna karşı değiliz, yalnız Türkiye'de genel sağlık problemleri bu tip kanunlarla çözme nin imkanı yoktur. Daha önce de biliyorsunuz değişik tarihlerde kanunlar çıkartıldı. Bu sosyalizasyon kanunundan beri devam ediyor. Bu kanun çıkarıldı

ve denildiki; Türkiye'nin sağlık problemlerini çözüldü. Arkasından tam gün yasası çıkartıldı, bir süre sonra da temel sağlık tasarısı çıktı ve yine çözümedi. Son yapılan çalışmalar da buna benziyor. Deniliyor ki; "Bu kanunu çıkartıp yürürlüğe koyduğumuzda sağlık sorunlarını çözeceğiz." Birinci hareket noktası yine Türkiye'nin sağlık sorunlarını çözmek ilave olarakta 20 milyon insanımız var, bu insanlarımızın da sağlık sorunlarını çözeceğiz. Bu kanun bu sorunları çözmez. Çözmez dediğimiz şu; evvela Türkiye'nin sağlık sorunları nelerdir? Bunları çok iyi incelemek, etüt etmek gerekir. Sağlık sorunu hastanın yalnızca doktor muayenesinden geçip veyahutta doktorun ücretini verip veya ameliyat parasını ödemek değildir. Bir bütün olarak Türkiye'nin sağlık sorunu bir bu değildir. Çeşitli noktalarda evvela eleman bakımından uzman ba-

"Sağlık sorunu hastanın yalnızca doktor muayenesinden geçip veyahutta doktorun ücretini verip veya ameliyat parasını ödemek değildir. Bir bütün olarak Türkiye'nin sağlık sorunu bir bu değildir."

kımından sorunu vardır. Yardımcı personel bakımından sorunu vardır, çalışanların haklarını güvenlik altına almadıklarından sorunları vardır, çalışanlara verilen ücret yetersizliği, hasta-doktor uzantısını kurma açısından sorunu vardır, hastanelere gelip ye terli hizmet alamamadan kaynaklanan sorunlar vardır. İlaç sorunu, bir sürü sorunu vardır. Şimdi bu sorunları bir bütün halinde alıp geniş anlamda tartışması lazımdır, Türkiye'nin... İlgili bütün kesimleriyle, gerekiyorsa tek tek doktorlarıyla, eczacılarıyla -ilaç ayrı bir sorunu Türkiye'nin- dış hekimleriyle bir de bu çalışan insanları temsil eden kuruluşlarıyla. Evvela biz, yıllardan beri savuna geldik ki; bunların ayak üstü, İngiltere'de mesele böyledir, Amerika'da sorun böyle çözüldü idaresinden Türkiye'nin kendisini kurtarması lazımdır. Soruna bu bakımdan bakılırsa olmaz. Niye olmayacak bakın ben size söyleyeyim; Bundan önceki temel sağlık hizmetlerinden farklı bir uygulama getiriyor bunlar, "Aile Hekimliği Müessesesi" getiriyorlar. Bundan önceki kanun "Aile Hekimliğine" temas etmiyordu da, sağlık ocaklarında, dispanserlerde hastalar süzülerek hastanelere gelsin deniyordu. Kanunun bu hükmü yürürlükte olduğu halde tatbik edemediler. Tatbik etme şansı yok. Çünkü alt yapısı yok. İşte aile hekimliği, tamam bazı ülkelerde uygulanıyor. Benim bildiğim, Almanya'da uygulanıyor, İngiltere'de tamamen sosyalizasyon uygulaması vardır. Almanya'daki aile hekimliği uygulamasını olduğu gibi getirip Türkiye'ye monte edemezsiniz. Çünkü Almanya'daki hekim-hasta ilişkileri farklıdır ve aile hekimi olarak yetiştirilen insanlar farklıdır. Buradaki insanlar gerçekten aile hekimine giderler, bilirler ki, ben aile hekimine gidersem benim sorunlarımı çözebilir zaman zaman kontrolunu yapar ve ihtiyaç duyarsa beni hastaneye gönderir. Benim ihtiyacım varsa hastaneye giderim, hastanede de sıra beklemem yatağım hazır. Türkiye'nin böyle bir alt yapısı yok, bir aile hekimliği müessesesi hiç yok. Yani hekim çok ama aile hekimi olarak yetiştirdiğimiz doktor yok, bundan onu kastediyoruz.

İki, Türk toplumuna aile hekimliğini anlatmak bir sorundur. Yani bu insanlar aile hekimine güvenece midir? Bir aile hekimi var, siz aile hekiminden geçmeden hastaneye gelemeyeceksiniz .Söylenecek bu ya, pratisyen bu işlerden anlamıyor. Gideceği hekime güvenmeyecek. Hani derler ki; hep büyük doktorlar Ankara'da olur, İstanbul'da olur, İzmir'de olur yani doğudan, güneyden gelenler ürününü, tarlasını satar gelirler niye? Büyük şehirde büyük doktor bulmaya diye. Böyle bir geleneği var Türk toplumunun. Haklı bir tarafı var veya yok, bu da ayrı bir sorun. Dolayısı ile bu sistemle Türkiye'nin sağlık sorununu çözmeye imkan yoktur. Bizim gördüğümüz Sağlık Bakanlığında bir takım insanların, bir takım araştırmalar yaparak, efendim böyle bir kanun çıkarırsak bu sorunu hallederiz noktasından çıkıyorlar. İşte bu, bu sorunu çözmeyecektir, daha çok sorun meydana getirecektir. Yani hastanelerimizin kapasitesi yetmiyorsa, hastanelerinize yeterince bakım vermiyorsanız ve hasta-doktor ilişkilerini yeterince güvene bağlayamamışsanız, ilaç sorununda ilaç ihtiyacı vardır yoktur, ilaç fazla yazıldı, az yazıldı münakaşaları, kargaşalarını kaldıramamışsanız, hekiminizi yeterince ilaç yazma noktasına getirememişseniz bu sorunlar kanun çıkararak olmaz. Bizim açıklamamızda söylediğimiz tamamen finansmanı yönündedir Finansman olarak Sayın Bakan, SSK'nın sağlık primleri fazlalık vermektedir, 1 trilyon-1,5 trilyon para toplanmıştır, bunun sadece 800 milyarı harcanmıştır, ortada kullanılması gereken bir para görülüyor. Bağ-Kur son zamanlarda sağlık primi topluyor, şu kadarı harcandı, orada da bu kadar fazlalık vardır, dolayısıyla biz ne yapalım; sağlık alanındaki ke-

silen primlerin tümünü bir havuzda toplayalım, sonra insanlar sosyal güvenliği olanlar veya olmayanlar hastanelere gittiklerinde masrafları buraya fatura edilsin tekrardan bu faturalar ödensin. Bir de hastanelerde yığılmaları önlemek için aile hekimliği müessesesini getirelim, insanlar evvela onlara gitsin, orada teşhisleri konsun böylelikle hastaneler sadece tedavi eden müesseseler haline gelsin, yığılmalar önlensin ilkesine dayandırmışlar. Şimdi sigorta müessesesi için söyleyeceğiz, sigorta ve Bağ-Kur primleri kişilerin kendi primleridir, yani kendi sağlıklarına ihtiyaç olduğunda kullanmak için her ay verdiği paradır. Dolayısıyla, bu para devletin parası değildir. Devlet bu parayı kendi istediği gibi kullanamaz. Devlet ancak genel bütçeden para ayırdığı zaman o paranın üzerinde söz sahibi olabilir. Bu bir gasptır! Yani sizin cebinizdeki parayı devlet size sormadan bir başka alanda kullanırım diyor. Bu ister bir sağlık primi olsun, ister bir başka gelir kaynağı olsun bize göre farketmiyor bu. Bir kere finans kaynağı olarak müracaat ettikleri, yer yanlış.. 20 milyon sigortalı olmayan insanımızı da sosyal güvencesi olmayanı da bu kaynaktan sağlık güvencesine kavuştururuz görüşü yanlış. Temelinden yanlış. Yarın, hadi bir kanun çıkar biz baskı yapsak madem işçilerden kesilen sağlık primleri fazla geliyor bunu %5'den %2,5'e indirelim desek ve böyle bir kanun çıksa bu kaynak kendiliğinden kurur. Bağ-Kur'lular da deseler ki ben bu sağlık primini vermiyorum zaten yeterince sağlık hizmeti almıyorum diyecek olsa veya kanun değişecek olsa bu kaynak kurur. Yani birinci derecede kaynak sağlam değil, ikinci derecede dediğim gibi meselenin çok iyi incelendiğini sanmıyorum. Neresinden bakersak bakalım biz Sağlık Bakan'ının bu teklifini Türkiye'nin şartlarına uygun bulmuyoruz. Bulmamamızın başka sebepleri de var. Mesela Sayın Bakan anket yapmış, bize de yapmış, 2500-3000 kişilik anket. Bir zarf koymuş, doğrudan kendisine gidiyor. Ve sayın Bakan diyor ki, "Halkımızın %95'i sağlık sigortasına evet dediler." Kimse karşı değil tabii. Ama Bakanlığın teklif ettiği sistem tartışılmıyor o ankette. Sağlık Sigortasını uygun buluyor musunuz? Herkes buna evet der.

□ Genel Sağlık Sigortası'nın ne olduğunu, işçi kesimi olarak ele alalım; yeterince biliniyor mu?

■ Hayır hayır! Bizim zaten kendi kesimimizde Genel Sağlık Sigortası tartışması gerekli değil. Yani bizim sosyal güvenliğimiz vardır, işçiler belli prim yatırır, işveren de belli prim yatırır, bu sistem bizim hastalık halindeki, iş kazalarındaki, emeklilik halindeki haklarımızı sağlar. Bu nedenle sağlık sigortası dediğimizde, sosyal güvencesi olmayanları ilgilendiriyor. Bugün memurların da var, memurların eş ve çocukları kurulu düzenden yararlanıyor. Emeklilileri de ilgilendirmiyor, onların zaten bu manada bir sisteme ihtiyaçları yok.

□ Onlar için kaliteyi artırması söz konusu mu?

■ Şimdi bu sistemle bir kalite artışı olacağını zannetmiyorum. Şu manada zannetmiyorum, daha önce çıkan Temel Sağlık Hizmetleri Kanunu öncesi hep denildi ki; "Efendim iyi çalışsan doktora iyi para vereceğiz, iyi ameliyat yapana iyi para vereceğiz, bu zamanın Başbakanının, bugünkü Cumhurbaşkanının sözleri... Ben de o zaman dedim ki; peki bu iyi ameliyatın ölçüsü nedir? Yani bir ayda 10 tane ameliyat yapan mı? Yoksa bir ameliyat yapıp, yani bir kalp nakli o mu iyi ameliyattır? Yani bunlar önü açık olmayan, değerlendirilmeleri birilerine kalmış işler-

dir. Çok çalışan çok hizmet üretir değildir. Gerçi sağlık alanı benim uzmanlık alanım değildir, ama şimdi yaşayarak geldiğim için iyi çalışana, çok çalışana iyi para herhalde sağlık konusunda pek geçerli olmayacaktır. Mesela siz eczacısınız, hastanenin eczanesinde ilaç veriyorsunuz, kaç reçeteyi ilaçlandırdığınız iyi çalışmış oluyorsunuz? Bu ölçü mü olacaktır? Dolayısıyla bunlar kaliteyi arttırmaz. Söylenmek istenen şu, sağlık hizmeti parasız olmaz, parası olan para vermelidir. Parasız olanlara devlet verir, havuz doldurulursa bu kolay olur, görüşüne götürüyor bizi. Deniyor ki; parasız olana devlet katkıda bulunacaktır. Tam da katkıda bulunmuyor da, devlet bir ölçü koyacaktır. Ya yarısını ya 1/4'ünü ödeyecektir. O da sizin gelir beyanatınıza göre olacaktır. Yani ne denecektir farz edelim, 300.000 TL geliri varsa devlet şu kadarını verir, 200.000 TL'si varsa devlet şu kadarını verir şeklinde mi olacaktır? Veya daha çok kırsal alanı, sosyal güvencesi olmayan kırsal alanı ilgilendiriyor bu. Şimdi bu köylünün ne kadar geliri olursa kendi verecektir? Ne kadar olursa devlet karşılayacaktır? Bunların ucu bucağı yok... Yani bu düşüncelerden hareketle Türkiye'nin sağlık sorunlarını çözmek de mümkün değil, sağlık hizmetlerinde kaliteyi arttırmak da mümkün değildir.

□ Peki Sayın Başoğlu, genel olarak sağlık sigortası SSK' da şu ana kadar yıllardır uygulanan sağlık sigortası sisteminin düzenini bozacak mıdır?

■ Bizim bu düzeni kökünden bozar. Şöyle bozar, bizim şu anda üyelerimiz eş ve çocukları Sosyal Sigortalar Kurumu kapsamına yayılmış hastanelerden, doğumevlerinden, dispanserlerden hizmet alırlar. Hizmet almalarının bir tek koşulu vardır, eğer fiilen çalışıyorsa vizite kağıdını götürür, emekli olmuşsa emekli karnesini götürür ; muamele başlar ve yürür. Bu sistem bizim sistemimizi allak bullak eder. Bizim sigortalı olanlarımız veya emeklilerimiz aile hekimine gidecekler veya aile hekimi olmayan yerde ocağa gönderilecekler, oraya gidecekler. Oradaki doktor ihtiyacı gösterirse hastaneye gidecek .Şu anki uygun sistemden ters bir yöntem, birinci yönü bu. İkinci yönü şu, sigortanın hastaneleri var, o hastane kurulacak Sağ-Kur'a bir fatura gönderecek. Ben buna anlam veremiyorum. Ben sağlık primi veriyorum, hastanede benim paramla yapılsın niye benim namıma başka bir yer fatura ödesin? Bu işe başka bir kargaşa getiriyor zaten. Bizim sigortalıya bunu anlatmamız da mümkün değildir. Böyle bir sisteme de sigortalı itibar etmez.

□ Bugün verilen hizmetlerden şikayetleriniz yok mu?

■ Hizmetlerden şikayetlerimiz var ama zaten bu şikayetlerimiz bu manada çıkarılacak kanunlarla giderilemez. Belki Bağ-Kur'lular için pek sorun olmaz, çünkü Bağ-Kur'luların kendi hastanesi yok. Onlar daha çok kamu hastaneleri ile anlaşmışlardır ve belli tarifeleri vardır. Askeri Hastaneler için de büyük sorun teşkil eder, oradaki durum ne olacaktır? Bunları istisna tutmaya çalışmak da olmaz. O zaman bizi de tutmaları gerekir. Bana göre sağlık hizmetlerinde eşitlik yaratmayacaktır. Deniyor ki, teklifte, herkes eşit sağlık hizmeti alacaktır. Bu da mümkün değildir. Şu manada söylüyorum mümkün olmadığını, herkes eşit hizmeti nasıl alacak? Mesela ben özel bir hastaneye gidiyorum, değişik hizmet ahyorum, kamu hastanesine gidiyorum değişik hizmet ahyorum. O zaman bazı insanla-

ra özel hastanelere gidin denecektir. Yani hizmet değişikliği sağlamak mümkün değildir.

□ Herkeste zannederseniz o özel hastanelere gidemeyecekler, aradaki farkı verecekler.

■ O zaman da fark çıkacak. Bana göre sistemi bu şekilde bozmaya gerek yoktur. SSK Hastanelerindeki aksaklıkları gidermek bu değildir. Bunların bir kısmı idari tedbirlerle, ihtiyaç varsa kanunlarla giderilebilir. Kamu hastanelerinde de durum böyledir. Buradaki aksaklıklar yeni bir sistemle düzeltilemez. Biraz önce söyledim, çalışanın hastanenin problemi nedir? Evvela ödeneğiniz nedir? Yani bugün Türkiye'de hizmet iyi verilemiyorsa bunun tek sebebi doktor-hasta ilişkisinden kaynaklanmıyor... Gidin bugün hastanelere ilaç bulamazsınız. Bunları birinci derecede gidermek lazımdır. Devletin bunları gidermesi için para ayırması gereklidir. Devlet para ayırmaktan vazgeçmiş, ayrılmıyor para.

□ SSK Hastanelerindeki bütçeye şu anda devlet karışıyor mu?

■ Hayır.

□ Peki SSK Hastanelerinde hizmetin arttırılması için yapılması gereken nedir? İşçi bugünkü durumundan memnun mudur?

■ Hayır, memnun değildir. Hizmetin kalitesi giderek düşüyor, hizmet almak zorlanıyor. Şimdi SSK Hastanelerinin sorunlarından birisi hastanelerin fiziki yapısının bugün için yetmemesidir. Evvela hastaneleri ihtiyacı karşılayacak hale getirmek lazımdır. İkincisi personeli yetersiz, kadroların çoğu boş, devlet diyor ki, "Az adamla çok iş görün," belki bu başka işlerde mümkün olabilir ama sağlık alanında olmaz. Uzman eleman ihtiyacını gidermek lazım gelir. Ayrıca SSK Hastanelerinin bir para durumu olmadığı için hizmetin kalitesini yükseltebilecek, çalışanları tatmin edecek, onları çalıştırdıkları ortamda işi iyi götürebilecek ortamlar sağlamak gerekir. Bunların hiçbirinin yeni bir sisteme ihtiyacı yok, bunlar kendi sistemi içerisinde düzeltilebilecek, hemen sıralanabilecek hadiselerdir. Kuyrukları azaltmak lazım gelir şimdi sigortada en büyük şikayet kuyruklardır. Bunlar kolaydan çözülebilecek işlerdir.

□ Yani mevcut sistem içerisinde siz, kendi sorunlarınızı çözebilecek nitelikte misiniz?

■ Sosyal sigortalar Kurumunun sorununu biz çözeriz. Yani Türk-İş olarak söylemiyorum.. Şöyle çözeriz: İşçi-işveren-hükümet bir araya gelerek -ki sürekli teklif ettiğimiz halde bir türlü gerçekleşmedi- bir araya gelsek biz sorunları ve çözüm yollarını tavsiye ederiz, işverenler bu hususta bizimle beraber hareket ederler. Çünkü onlar da isterler ki, doktora gelen işçisi bir an önce tedavi olarak işine dönsün. Devlet de sorunları çözmede ihtiyaç varsa kanunları, ihtiyaç varsa yönetmelik ve tüzükleri değiştirerek sorunu ortadan kaldıracaktır. Bakanlığın burada hakkı olduğu bir tek şey var, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın yatırımlarına Devlet Planlama Teşkilatı'nın müdahale etmesi, kadrolara da Maliye Bakanlığı ve Personel Dairesi'nin müdahale etmesi. Bu noktada SSK'nın muhtariyeti yok, olması gereklidir. SSK'ya bugün Maliye Bakanlığı'nın, benim hesaplarıma göre 1 trilyon borcu vardır. Nasılsa SSK'da para çok,

önüne gelen bizim kazana kepçe daldırıyor. Dolayısıyla SSK kendi sağlık sorunlarını çözecek maddi yönden imkanlara sahip ama 12 Eylül sonrası iktidarları bir türlü ortak çalışmaya alıştıramadığımız," *bizim yaptığımız doğrudur*" fikrinden vazgeçiremediğimiz için sorunlar çözülmüyor, giderek büyüyor.

□ Yani en büyük sorununuzda buradan mı kaynaklanıyor?

■ Evet. Evvelden yöneticilerin atanmasında filan bizim haberimiz olurdu şimdi para bizim yönetimde söz hakkımız yok.

□ Neticede sözlerinizi toparlarsanız Türk-İş olarak siz, temelde genel sağlık sigortasına karşı değilsiniz. Ama şu anca getirilmek istenen sistem sağlık hizmetlerini verecek düzeyde değil.

■ Özetlediğiniz doğru. Biz Türk-İş olarak bu memlekette yaşayan bütün insanların sosyal güvenlik hakları olsun istiyoruz. Bunların tümünün sağlık sigortası olacaktır sağlık konusunda sıkıntıya geldiklerinde bu hizmetlerden yararlanmasını istiyoruz. Türk-İş buna itiraz etmiyor. Bizim söylemek istediğimiz şudur; Kanun çıkararak bu sorunları çözmek mümkün olmadı, bu ispatlandı. Biraz önce de örneklerini verdim. Sürekli kanunla çözüm aranmıştır, eksikliği konuşarak çözüm aranmamıştır. Konuşmayı kiminle yapacaklardır? Meslek kuruluşlarıyla ilgili her kesimiyle... Elbet, dışardaki uygulamaları da göz önüne alacaklar ama bunun Türkiye'ye uyarlılık şartlarını birlikte tartışmak gerekir.

□ Temelde Türkiye'nin sağlık sorunları tartışılmalı, çözülmeli ve böyle bir sisteme o zaman mı gidilmelidir?

■ Evvela, Türkiye'nin sağlık sorunlarının tespiti gerekir. Geçmişteki uygulamalarla yeterli sağlık hizmeti verilemeyişinin sebeplerini tartışarak bulmak gerekir. Bunu da bakanlıktaki 3 tane uzman bulamaz. Nitekim örnek veriyorum, hep bakanlıkların çıkarttıkları teklifler doğmadan öldü. Neden? Bu dediğim manada temel bir tespit yapılmadığı için. Bu yapılmadığı zaman da Türkiye'deki sağlık sorunları da çözülmez, insanlar sosyal güvenlik hakkına da kavuşturulamaz.!

Eğer sayın bakan, bunu bir kere daha denemek istiyorsa çıkarsınlar bu kanunu görelim. Bizim söylediğimiz mi doğru onların söyledikleri mi?

Avrupa'dan bizim farkımız, yani yöneticilerimizin farkı, bu işi nasıl yaparız diye araştırmaktan çok kanun çıkararak propagandasını yapması. 20 milyon insana sağlık hizmeti sağlayacağız deniyor. Bunlar hep güzel laflar. Propagandaya yönelik kanun çıkarmak ayrı şeydir, sorunların özünü çözmek için kanun çıkarmak ayrı şeydir. Eğer sorunların özüne yönelik kanun çıkartılacaksa bu dediğimiz yoldan gidilecektir. Evvela geniş bir araştırma ile sorunların olduğu tesbit edilecektir, sonra geniş bir katılımıla sorunlara nasıl çözüm bulunacağı tartışılacaktır.

□ Sayın Mustafa Başoğlu, bize zaman ayırdığınız ve verdiğiniz bilgiler için çok teşekkür ederiz.

■ Ben teşekkür ederim.

(Bu söyleşi Mart 1990'da yapılmıştır).